

Nakon tragičnog razbijanja i uništenja u proljeće formiran je novi Kalnički partizanski odred 10. listopada 1942. godine u selu Bijela, istočno od Daruvara

Slavonija. Tu su, u selu Bijela, sredinom listopada četrdeset druge, na prostranoj zaravni okruženoj granatim² stablima stare hrastove šume, postrojeni brojni borci novoosnovanog Kalničkog partizanskog odreda, prije svog odlaska na dalek i neisvjestan put... Zaredale su svakodnevne bitke. Na Bilogori, Kalniku, Ivančici, Macelju, pa sve do Zagrebačke gore – Kalnički odred kao osamljeni vuk, borio se i vitlao s hordama fašista... Ja sam kao ptica. Neobična ptica. U spomen na ratne dane, uz sjećanje na moje suborce – u meni žive i mrtvi – širim krila, uzlijećem i letim. Vraćam se svome gnijezdu, vraćam se Kalniku.

To su nadahnuta kazivanja **Jože Horvata**, prvog komesara Kalničkog partizanskog odreda, književnika iz Kotoribe (Međimurje).

Nakon tragičnog razbijanja i uništenja Kalničkog partizanskog odreda, stvorenog u ožujku 1942., Glavni štab Hrvatske donio je odluku o formiranju novog partizanskog odreda, koji će otići na Kalnik. Štab 3. operativne zone formirao je Kalnički partizanski odred 10. listopada 1942. godine u selu Bijela, istočno od Daruvara. U njegov sastav ušla je Banijska proleterska četa, kao kadrovsko i borbena jezgro odreda te dragovoljci 1. i 2. slavonskog odreda, među kojima je bilo članova Partije i SKOJ-a rodom iz Zagreba i okolnih mjesta na Kalniku. Odred je imao 3600 boraca, uglavnom iz Banije, Korduna, Slavonije, Zagorja i Međimurja, a dao je čak 15 narodnih heroja.

Iskusni kadrovi

Kalnički partizanski odred se nije borio isključivo na jednom teritoriju, već se kao operativna jedinica kretao na širokom području, ali je uvijek primjenjivao partizanski oblik borbe, koji je u to vrijeme na tom prostoru bio jedino moguć. Odredom su rukovodili kadrovi, koji su stekli velika borbena iskustva u prethodnim okršajima s neprijateljem. Štab odreda na čelu s **Matom Jerkovićem, Izidorom Štrokom i Jožom Horvatom**

, znalački je vodio odred. Uz njih, u odred su se borili kao komandanti bataljuna **Nikola Demonja, Slobodan Ilić Čiča, Stojan Komljenović Čoka, Milan Joka, Stevo Došen, Dukašan Ćorković...**

Usprkos nekoliko opsežnih akcija „čišćenja“, koje je neprijatelj poduzimao iz okolnih gradskih centara (pogotovo iz Koprivnice, Križevaca, Ludbrega i Varaždinskih Toplica) već krajem 1942. i početkom 1943. godine na Kalniku i Bilogori stvara se sve prostranije oslobođeno područje, na kojem se formira i nova narodna vlast. Partizani već napadaju i veće garnizone i druga neprijateljska uporišta: poznat je, primjerice, napad na Ludbreg u noći od 23. na 24. veljače 1943. – kasnije su se osobito teške borbe vodile za Jalkovec (7. srpnja), zatim za Ivanec i Lepoglavu (13. srpnja), pa oko Varaždinskih Toplica.

U toku ljeta 1943. na području Kalnika i Bilogore već je stvoren prostran slobodni teritorij, a partizanske su jedinice imale sve više ratnog uspjeha, prvenstveno jer su bile podržavane od naroda. Tada se već stvaraju potrebni uvjeti i za formiranje većih partizanskih vojnih jedinica. Aktivnošću Štaba 2. operativne zone i partizanskih jedinica došlo je do znatnog priliva novih boraca što je omogućilo formiranje brigade „Braća Radić“, 4. rujna 1943. na Kalniku, Zagrebačkog NOP odreda 13. rujna na Zagrebačkom gori i Zagorskog NOP odreda 5. listopada u Sambolićima kod Zlatara. Ojačao je i narodnooslobodilački pokret u Međimurju. Velik broj Međimuraca, odlazio je preko Drave na područje Kalnika, gdje su ušli u sastav jedinica Kalničkog odreda (Međimurska četa).

Borbena jezgra

U toku 1944. i početkom 1945. godine, uporno i uspješno egzistirao je oslobođeni partizanski teritorij na Kalniku, unatoč neviđenom teroru neprijatelja i brojnim ofenzivama koje su u to doba poduzimali ustaški i njemački garnizoni iz okolnih gradova. Narodni ustanak se i dalje rasplamsavao, na Kalnik je dolazilo sve više boraca, a neprestano se formiraju i nove partizanske jedinice: Podravski odred, brigada „Mihovil Pavlek Miškina“ ...

Kalnički odred formirao je jedanaest svojih bataljuna. Tri bataljuna i jedna mitraljeska četa ušli su u sastav slavonskih jedinica, dva bataljuna u brigadu „Braća Radić“, a tri za popunu 32. divizije. Veliki broj boraca i rukovodilaca upućeni su iz odreda u sastav Zagorskog, Zagrebačkog i Bilogorskog odreda, manji broj i u sastav Moslavačke brigade. Mnogi borci i kadrovi iz Kalničkog odreda ušli su u sastav Kalničkog vojnog područja i komande mjesta. Kraj rata odred je dočekao s jednim bataljunom na Kalniku.

Dolazak Štaba 2. operativne zone na svoj matični teritorij, formiranje Oblasnog komiteta KH za zagrebačku oblast, osnivanje prve brigade „Braće Radić“ kao operativne jedinice - povoljno je utjecalo na daljnji razvoj NOP i NOB-a na području sjeverozapadne Hrvatske. Kalnički partizanski odred, zajedno s Moslavačkim partizanskim odredom, koji je stvoren približno u isto vrijeme, bili su borbena jezgra iz koje će kasnije nastati drugi partizanski odredi; Bilogorski, Zagrebački, Zagorski, Bjelovarski, ali i mnoge druge operativne jedinice - brigade, divizije i Deseti korpus (zagrebački).

Bojan Miroslavljev